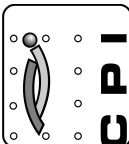

**POROČILO O SPREMLJANJU
INTEGRIRANIH KLJUČNIH
KVALIFIKACIJ (IKK)**

(besedilo ni jezikovno pregledano)

PRI PRIPRAVI POROČILA SO SODELOVALI:

Center RS za poklicno izobraževanje:

mag. Tina Klarič
Špela Lenič
Danijela Makovec
mag. Mirjana Kovač

Zunanji sodelavci, avtorji poročila:

Vladimir Milekšič, Zavod RS za šolstvo
dr. Branko Slivar, Zavod RS za šolstvo

Metodološka podpora in statistična obdelava:

dr. Branko Slivar, Zavod RS za šolstvo

Zbrala in uredila:

mag. Tina Klarič

KAZALO

1. TEORETIČNI DEL.....	4
2. METODOLOGIJA.....	7
2.1. Vzorec.....	8
3. REZULTATI.....	9
3.1. Poznavanje dokumenta Koncept vključevanja ključnih kvalifikacij.....	9
3.2. Ocenjevanje dokumenta Koncept vključevanja ključnih kvalifikacij.....	10
3.3. Ocena poznavanja katalogov posameznih IKK.....	12
3.4. Ocena uresničljivosti, uporabnosti in obsežnosti za posamezne kataloge IKK.....	16
3.5. Ocena pomembnosti IKK za posamezna področja.....	20
3.6. Ocene učiteljev o avtonomiji, kakovosti IKK, ocenjevanju in spremljanju IKK posameznih področij.....	25
3.7. Vrednotenje usvojenosti IKK.....	28
3.8. Vključevanje IKK v načrtovanje izvedbenega kurikula.....	29
3.9. Pogostost in način vključevanja posameznih IKK v načrtovanje izvedbenega kurikula.....	31
3.10. Primernost posameznih pristopov za izvajanje IKK glede na predmetno področje.....	37
3.11. Primernost posameznih oblik dela za izvajanje IKK med učitelji različnih predmetnih področij.....	38
3.12. Uresničevanje ciljev IKK.....	40
3.13. Ocena usposobljenosti za načrtovanje izvajanja IKK.....	41
4. ZAKLJUČKI IN PREDLOGI.....	49
5. LITERATURA.....	55

1. TEORETIČNI DEL

Pri pripravi novih programov se je uveljavil kompetenčni pristop. Na nacionalni ravni so ga bolj konkretno uveljavila *Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja* (2001). Avtorji Izhodišč so tudi postavili strukturo kompetenčnega prostora, kjer poklicne kompetence (posameznikove zmožnosti, da uporablja svoje sposobnosti in znanje pri dejavnem obvladovanju običajnih in spremenljivih poklicnih razmer; zmožnost zadostiti zahtevam zaposlitve oziroma specifičnim delovnim vlogam, zmožnost napraviti nekaj dobro) delijo na specifične kompetence (za posamezen poklic) in na ključne kompetence, ki so poklicno transverzalne in jih je mogoče razvijati s ključnimi kvalifikacijami.

Razvite ključne kompetence so nujne, da posamezniki uspešno delujejo v kompleksnih, nepredvidljivih in spremenljivih okoliščinah v družbi, poklicu in osebnem življenju. Na izobraževalnem področju predstavljajo kombinacijo znanja, spretnosti in odnosov, ustrežajočih okoliščinam. Zato razvoj kompetenc vključuje pridobivanje deklarativnega in procesnega znanja (kognitivni poudarek), razvoj spretnosti, veščin in proceduralnega znanja (funkcionalni poudarek) ter razvoj vrednot, stališč, odnosov, profesionalne drže (osebnostni in etični vidik). Na ravni izobraževalnega programa se ključne kompetence konkretizirajo v skupnih ciljih programa in katalogih znanj posameznih samostojnih programskih enot, na ravni izvajanja programa pa se uresničujejo skozi pouk posameznega predmeta, z interdisciplinarnim poučevanjem, s (kros)kurikularnimi povezovanjem (npr. s povezovanjem splošnega, strokovnega in praktičnega izobraževanja), z izvajanjem različnih dejavnosti zunaj pouka (npr. projektni teden), z delovanjem šole kot celote itd. Za raven izvajanja je pomembna značilnost kompetenc, da nekatere med njimi nimajo svojega neposrednega nosilca v obliki predmeta, kot je to primer pri matematični kompetenci, sporazumevalni, kulturni ipd., ampak so transverzalne in integrirane, kot so učenje učenja, socialne in državljanske kompetence, digitalna pismenost ter samoiniciativnost in podjetnost. Te ključne kompetence je potrebno prav tako razvijati in sicer skozi delovanje celotnega programa. Na ravni izvedbe se konkretizirajo kot integrirane ključne kvalifikacije. Poimenovali smo jih: informacijsko-komunikacijska opismenjevanje, podjetništvo, socialne spretnosti in učenje učenja. Poleg tega smo razširili njihov nabor in dodali še tiste, za katere smo ocenili, da so posebej pomembne z vidika potreb poklicnega in strokovnega izobraževanja. Te so: zdravje in varnost pri delu, okoljska vzgoja ter načrtovanje in vodenje kariere. Z integriranimi ključnimi kvalifikacijami želimo na specifičen način dosegati določene cilje programa. V bistvu gre za kroskurikularne vsebine, ki so opredeljene s katalogi znanj in prečijo celotni kurikulum. To seveda niso predmeti v klasičnem pomenu besede, saj nimajo predmetne »filozofije« (posebne didaktike, sistema ocenjevanja itd.), ne izhajajo iz znanstvene sistematike in se posebej ne ocenjujejo, ampak se spremljajo oz. je njihovo preverjanje

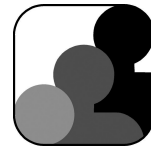
sestavni del preverjanja in ocenjevanja vsebinskih sklopov in predmetov, kamor so te ključne kvalifikacije neposredno integrirane. Šola lahko z izvedbenim kurikulumom sama določi način razvijanja integriranih ključnih kvalifikacij – npr. v okviru projektnega tedna, v obliki tečajev (npr. tečaj socialnih veščin, tečaj uporabe IKT,....) itd.

Za potrebe načrtovanja in izvajanja posamezne IKK, so strokovnjaki CPI in ZŠ v sodelovanju z zunanjimi sodelavci pripravili gradiva, ki so jih poimenovali koncept vključevanja IKK. Njihov namen in struktura je sicer podobna katalogom znaj za posamezne predmete, vendar pa sta filozofija in pristop teh dokumentov drugačna in omogočata učinkovitejše načrtovanje in izvajanje IKK. Koncept vključuje opis vloge in pomena posamezne IKK, globalne cilje, operativne cilje, priporočene dejavnosti za dijake, oblike in načine preverjanja ter vrednotenja ciljev in strokovna priporočila za vključevanje posamezne IKK v izvedbeni kurikulum.

Analiza načrtovanja integriranih ključnih kvalifikacij (Jeznik et al., 2007) je pokazala, da je stopnja vključenosti teh kvalifikacij v izpitne kataloge relativno nizka, bistveno večja pa je stopnja vključenosti v kataloge znanj. Analiza vključenosti kvalifikacij v izvedbene kurikule pa je pokazala, da je njihovo vključevanje načrtovano predvsem v projektnih tednih. Odpira pa se temeljno vprašanje, ali se bodo tako zasnovane integrirane ključne kvalifikacije tudi dejansko, v praksi, razvijale oz. uresničevale. Zato smo evalvacijo izvajanja IKK razširili in poglobili. Potrebno je namreč ugotoviti kako so učitelji seznanjeni s posameznimi dokumenti, ki opisujejo koncepte vključevanja posameznih IKK v izvedbeni kurikulum. Možno je npr. pričakovati, da je zaradi relativne obsežnosti teh dokumentov in obilice drugega dela pri izvajanju »matičnega« predmeta pri učiteljih prisotno slabše poznavanje teh dokumentov. Seznanjenost z dokumenti namreč pomeni pomemben pogoj za njihovo sprejetost oz. nesprejetost in izvajanje. Prav tako je pomembno ugotoviti, kakšen je odnos učiteljev do koncepta IKK glede na njihovo uporabnost, uresničljivost, potrebnost in obširnost. Prepričanja do teh vprašanj igrajo pomembno vlogo pri vključevanju ključnih kvalifikacij v načrtovanje učenja in poučevanja in pri samem udejanjanju IKK. Prav tako je pomembno vprašanje usposobljenosti učiteljev za drugačen način dela, ki ga zahteva udejanjanje koncepta ključnih kvalifikacij.

Temeljni namen evalvacije je ugotoviti odnos učiteljev do koncepta ključnih kvalifikacij ter, koliko in na kakšen način učitelji vključujejo ključne kvalifikacije načrtovanje izvedbenega kurikula, kako jih udejanjajo v procesu učenja in poučevanja ter kako ocenjujejo uresničljivost integriranih ključnih kvalifikacij: informacijsko-komunikacijska opismenjevanje, učenje učenja, socialne spretnosti, okoljska vzgoja, zdravje in varnost pri delu, načrtovanje in vodenje kariere in podjetništvo v svoje delo pri izvajanju programa v okviru izvedbenega kurikuluma. Osnovna evalvacijska vprašanja so:

- Kakšna je stopnja informiranosti učiteljev o konceptu IKK in o katalogih posameznih IKK?
- Kakšna so prepričanja učiteljev o konceptu ključnih kvalifikacij?

- Kakšna so pričanja učiteljev o uporabnosti, uresničljivosti in obsežnosti katalogov za posamezne IKK?
- Kako učitelji vključujejo ključne kvalifikacije v načrtovanje učenja in poučevanja?
- Kako učitelji udeležujejo ključne kvalifikacije v procesu učenja in poučevanja?
- Kako učitelji ocenjujejo svojo usposobljenost za načrtovanje in udeleževanje ključnih kvalifikacij v procesu učenja in poučevanja?

2. METODOLOGIJA

V evalvacijo smo vključili učitelje splošnoizobraževalnega področja, strokovno-teoretičnega področja in učitelje iz področja praktičnega pouka.

v programih. Ob upoštevanju namena evalvacije smo v ožji projektni skupini najprej pripravili nabor vprašanj glede na rezultate prejšnjih evalvacij programa Avtoserviser. V drugem koraku smo dali takšen nabor vprašanj v pregled in oceno učiteljem, ki izvajajo IKK pri svojem pouku. Na osnovi njihovih predlogov smo pripravili končno verzijo vprašalnika, ki vključuje 13 vprašanj, združenih v pet področij:

- informiranost,
- odnos do koncepta ključnih kvalifikacij,
- vključevanje ključnih kvalifikacij v načrtovanje učenja in poučevanja,
- udejanjanje posameznih ključnih kvalifikacij v procesu učenja in poučevanja,
- usposobljenost učiteljev za delo s ključnimi kvalifikacijami,
- prednosti in ovire pri izvajanju ključnih kvalifikacij.

Vprašanja so v večini oblikovana tako, da je učitelj izbral na petstopenjski lestvici ustrezno stopnjo, ali pa je izbral med ponujenimi odgovori. Pri zadnjem vprašanju o prednostih in ovirah pri izvajanju IKK so učitelji lahko dopisali svoje odgovore.

Pri obdelavi podatkov smo uporabili deskriptivni tip statistične analize in v nekaterih primerih multivariantno metodo.

Poleg vprašalnikov, smo na dveh šolah izpeljali strukturiran intervju, s katerim smo želeli pridobiti bolj poglobljen podatke o razumevanju in izvajanju koncepta IKK. Intervju je vključeval naslednja področja:

- a) način seznanjenosti z IKK,
- b) pomembnost IKK za predmet,
- c) vključevanje posameznih IKK v predmet,
- d) primernost didaktičnih oblik za uresničevanje IKK,
- e) usposabljanje za načrtovanje in izvajanje IKK.

Intervju sta na šolah izpeljala dva sodelavca projekta, učitelja na dveh različnih šolah, od katerih ena izvaja program Tehnik mehatronike, druga pa program tehnika oblikovanja.

2.1. Vzorec

V obdelavo smo vključili 305 učiteljev, ki poučujejo v programih Avtokaroserist, Avtoserviser, Frizer, Kuhar, Mehatronik operater, Mizar, Tehnik mehatronike in Tehnik oblikovanja. V vzorcu je 45% moških in 55% žensk. Povprečna delovna doba v šolstvu je 15 let. Pregled dosežene stopnje izobrazbe je prikazan v tabela 1.

Tabela 1: Stopnja dosežene izobrazbe

Stopnja izobrazbe	(f)	(f%)
Srednja	36	12,0
Visoka	59	19,7
Univerzitetna	202	67,3
Magisterij/Doktorat	3	1,0
Skupaj	300	100,0

Glede na predmet/strokovno vsebinski sklop oz. modul, ki ga učitelji poučuje, smo jih združili v tri področja:

1. splošnoizobraževalno področje (učitelji, ki poučujejo splošnoizobraževalne predmete), teh je v vzorcu 51%,
2. strokovno-teoretično področje (učitelji, ki poučujejo strokovno vsebinske sklope oz. module), teh je v vzorcu 38% in
3. področje praktičnega pouka (učitelji, ki poučujejo praktični pouk znotraj strokovno vsebinskih sklopov oz. modulov), teh je v vzorcu 11%.

3. REZULTATI

3.1. Poznavanje dokumenta Koncept vključevanja ključnih kvalifikacij

Učitelji so ocenili svoje poznavanje Koncepta vključevanja ključnih kvalifikacij v izobraževalne programe poklicnega in strokovnega izobraževanja. Rezultati so prikazani v tabeli 2.

Tabela 2: Poznavanje dokumenta Koncept vključevanja ključnih kvalifikacij.

Stopnje poznavanja koncepta	(f)	(f%)
Koncepta ne poznam	19	6,4
Koncept delno poznam (na informativni ravni)	79	26,8
Koncept poznam	169	57,3
Zelo dobro poznam ta koncept	28	9,5
Skupaj	295	100,0

Ugotavljamo, da največ (57,3%) učiteljev pozna koncept vključevanja. Malo več kot ena četrtina (26,8%) učiteljev pa pozna koncept zgolj na informativni ravni. Zelo dobro koncept pozna le 9,5% učiteljev. Predpostavljali smo, da je možno pričakovati razlike v stopnji poznavanja med učitelji različnih predmetnih področji, vendar je analiza križnih tabel z uporabo hi-kvadrata pokazala, da ni povezanosti med predmetnim področjem in stopnjo poznavanja koncepta ($\chi^2(6)=11,009$, $p=0,088$).

3.2. Ocenjevanje dokumenta Koncept vključevanja ključnih kvalifikacij

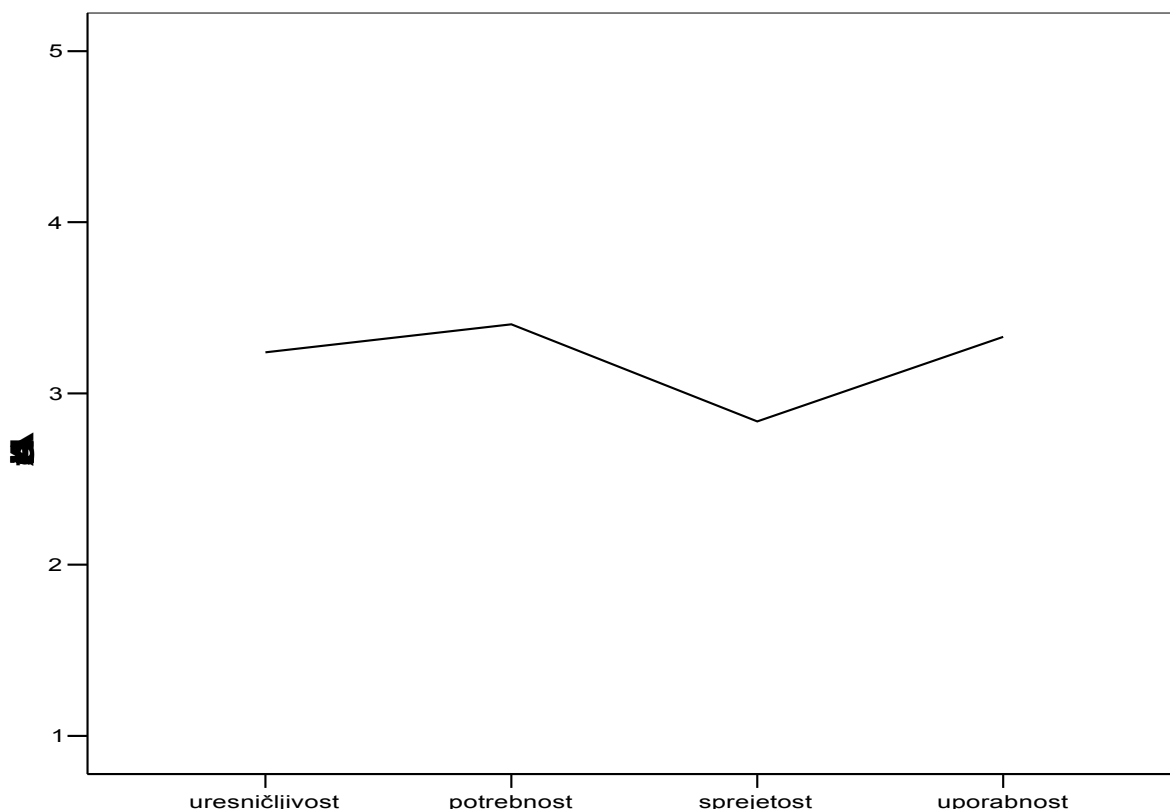
Pri drugem vprašanju so učitelji na petstopenjski lestvici ocenjevali dokument Koncept vključevanja ključnih kvalifikacij glede na 4 lastnosti, za katere menimo, da so pomembni za udejanjanje koncepta. Te lastnosti so: uresničljivost, potrebnost, sprejetost med učitelji in uporabnost koncepta.

Tabela 3: Ocenjevanje dokumenta Koncept vključevanja ključnih kvalifikacij.

Negativen ocenjevalni element	AS	Pozitiven ocenjevalni element
Neuresničljiv	3,24	Uresničljiv
Nepotreben	3,41	Potreben
Ni sprejet med učitelji	2,86	Sprejet med učitelji
Neuporaben	3,33	Uporaben

Rezultati so pokazali, da je primerjalno gledano najboljše ocenjena potrebnost koncepta (AS=3,41), sledita uporabnost (AS=3,33) in uresničljivost (AS=3,24). Najslabše je ocenjena sprejetost koncepta med učitelji (AS=2,86) (Slika 1).

Slika 1: Povprečne ocene dokumenta Koncept vključevanja ključnih kvalifikacij glede na uresničljivost, potrebnost, sprejetost in uporabnost

Primerjava ocen posameznih lastnosti glede na predmetno področje, ki ga učitelji poučujejo – splošnoizobraževalno področje, strokovno-teoretično področje in področje praktičnega pouka, je pokazala, da ni statistično pomembnih razlik v ocenah.

Zanimalo nas je tudi ali obstaja povezanost med poznavanjem koncepta in ocenami omenjenih dimenzij. Analiza korelacijske preglednice je pokazala, da obstaja statistično pomembna odvisnost med stopnjo poznavanja koncepta in oceno uresničljivosti, potrebnosti in uporabnosti koncepta. Bolj je koncept poznan, višje je ocenjena njegova uresničljivost, potrebnost in uporabnost. Samo korelacija med poznavanjem koncepta in njegovo sprejetostjo je statistično nepomembna.

3.3. Ocena poznavanja katalogov posameznih IKK

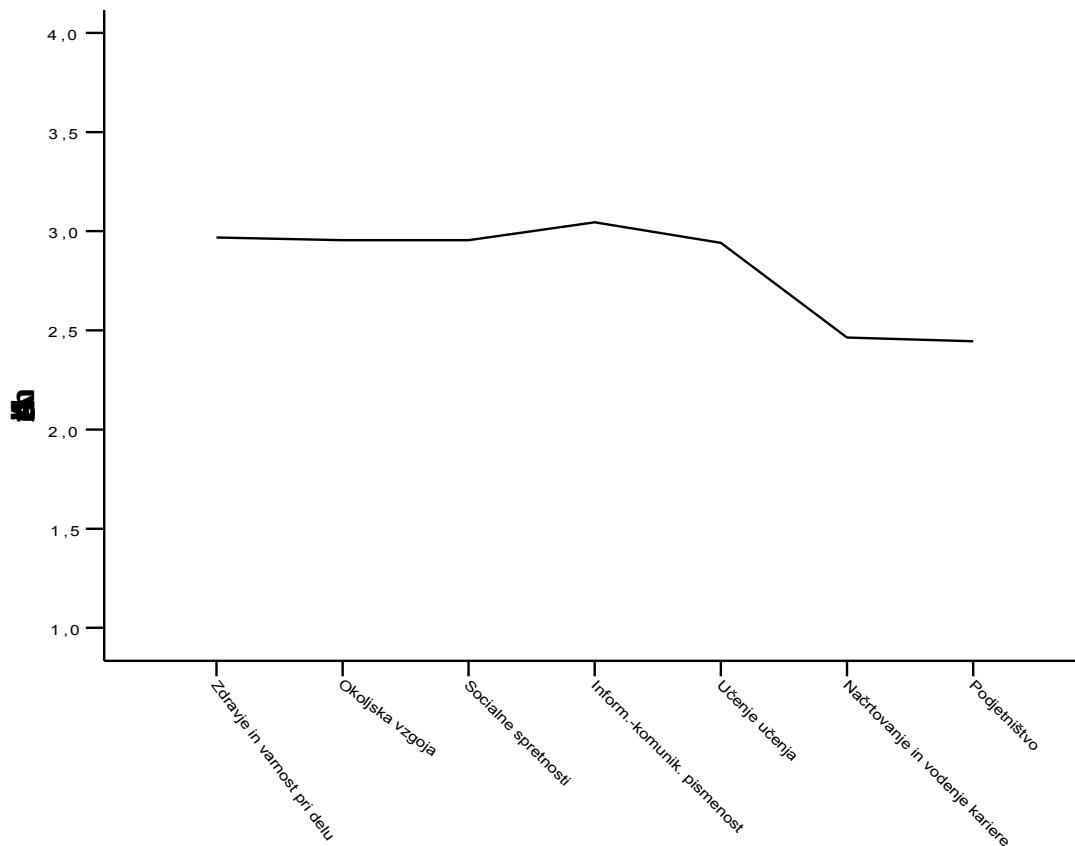
Naslednje vprašanje, ki nas je zanimalo, je bila stopnja poznavanja katalogov posameznih IKK.

Tabela 4: Ocena poznavanja katalogov posameznih IKK.

Posamezne IKK	(AS)
Zdravje in varnost pri delu	2,95
Okoljska vzgoja	2,93
Socialne spretnosti	2,92
Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje	2,99
Učenje učenja	2,90
Načrtovanje in vodenje kariere	2,43
Podjetništvo	2,41

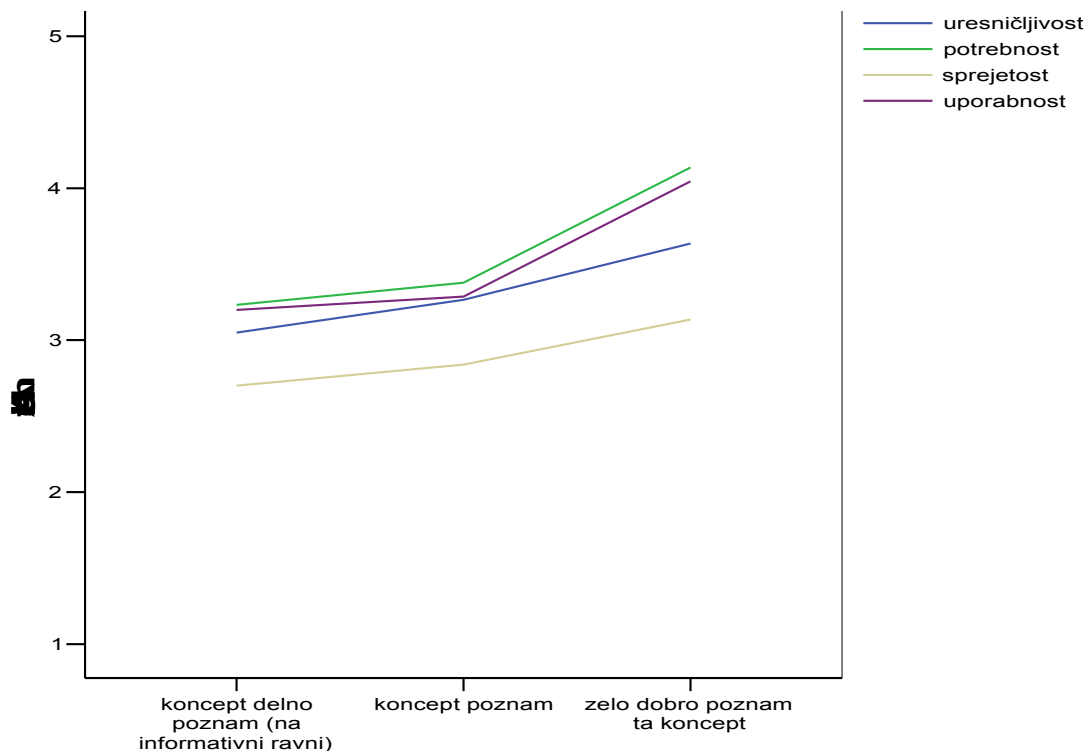
Rezultati pokažejo, da sta slabo poznana kataloga Načrtovanje in vodenje kariere in Podjetništvo (aritmetični sredina sta 2,43 in 2,41). Ostali katalogi IKK so dobro poznani med učitelji (Slika 2). Najbolj je poznan katalog za Informacijsko komunikacijsko opismenjevanje.

Slika 2: Ocena poznavanja katalogov posameznih IKK.

V nadaljevanju nas je zanimalo, ali so ocene štirih dimenzij povezane s stopnjo poznavanja Koncepta (Slika 3).

Slika 3: Ocene uresničljivosti, potrebnosti, sprejetosti in uporabnosti Koncepta glede na stopnjo njegovega poznavanja.

Analiza variance je pokazala, da so ocene uresničljivosti, potrebnosti in uporabnosti dokumenta odvisne od stopnje poznavanja dokumenta. Učitelji, ki zelo dobro poznajo dokument, statistično pomembno (na petodstotni stopnji pomembnosti) višje ocenjujejo prej našteve dimenzije, kot pa učitelji, ki koncept poznajo oz. ga poznajo na informativni ravni. Pri oceni sprejetosti ni statistično pomembnih razlik med učitelji glede na stopnjo poznavanja dokumenta.

Zanimalo nas je tudi, ali je stopnja poznavanja kataloga posamezne IKK odvisna od predmetnega področja, ki ga poučuje učitelj.

Tabela 5: Ocena poznavanja katalogov posameznih IKK glede na predmetno področje poučevanja.

Področja poučevanja / Posamezne IKK	Učitelji splošnoizobraževalnega področja (AS)	Učitelji strokovno- teoretičnega področja (AS)	Učitelji področja praktičnega pouka (AS)
Zdravje in varnost pri delu	2,76	3,19	3,48
Okoljska vzgoja	2,95	2,95	3,10
Socialne spretnosti	3,05	2,86	3,00
Informacijsko- komunikacijsko opismenjevanje	3,04	3,11	3,10
Učenje učenja	3,05	2,90	2,67
Načrtovanje in vodenje kariere	2,29	2,56	2,90
Podjetništvo	2,23	2,58	3,00

Analiza (uporaba analize variance) je pokazala, da se učitelji glede na posamezno področje statistično pomembne ($p=0,05$) razlikujejo v ocenah poznavanja katalogov Zdravje in varnost pri delu, Načrtovanje in vodenje kariere in Podjetništvo. Učitelji splošnoizobraževalnega področja pomembno slabše poznajo omenjene kataloge kot njihovi kolegi, ki poučujejo v strokovno-teoretičnem področju in področju praktičnega pouka.

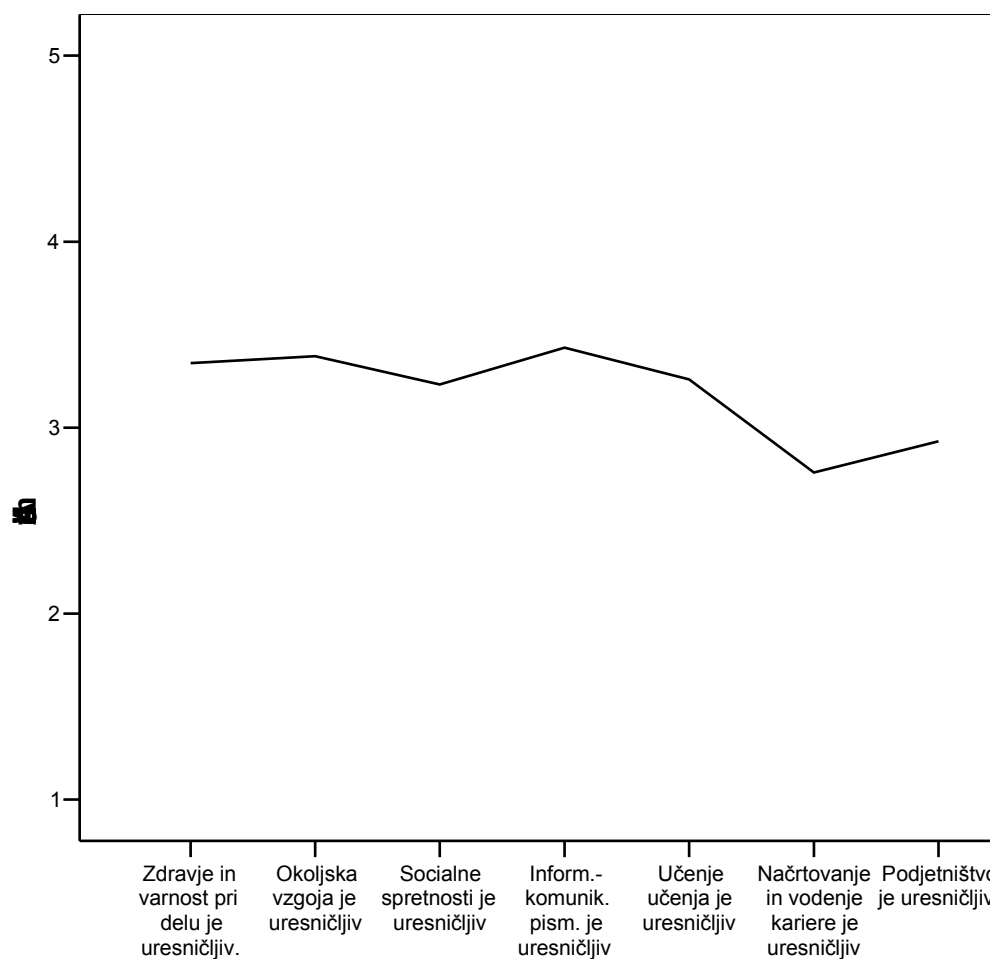
3.4. Ocena uresničljivosti, uporabnosti in obsežnosti za posamezne kataloge IKK

Pri katalogih za posamezne IKK nas je zanimala tudi ocena lastnosti uresničljivost, uporabnost in obsežnost. Učitelji so posamezni katalog ocenili glede na vse tri lastnosti na petstopenjski lestvici (tabela 6).

Tabela 6: Ocena uresničljivosti, uporabnosti in obsežnosti katalogov posameznih IKK

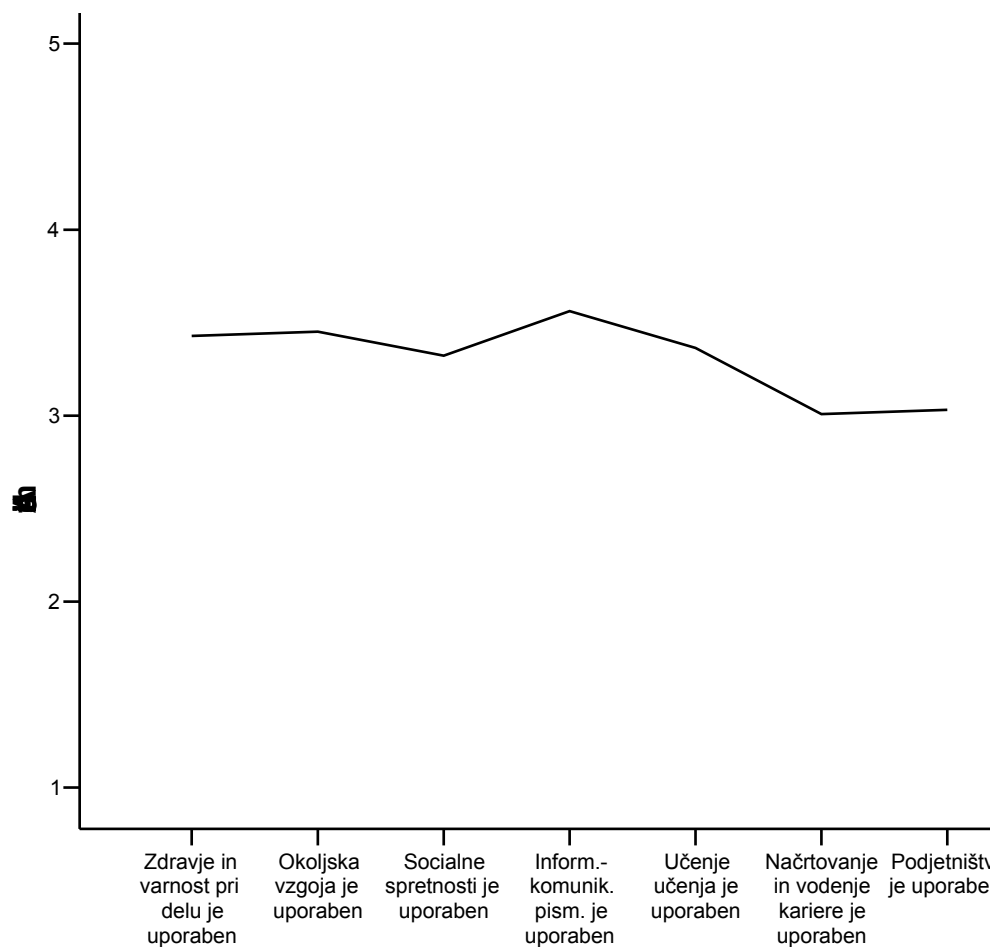
Ocene uresničljivost, uporabnosti, obsežnost/ Posamezne IKK	Ocena uresničljivosti kataloga IKK	Ocena uporabnosti kataloga IKK	Ocena obsežnosti kataloga IKK
Zdravje in varnost pri delu	3,35	3,43	3,19
Okoljska vzgoja	3,38	3,46	3,22
Socialne spretnosti	3,26	3,34	3,20
Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje	3,43	3,54	3,33
Učenje učenja	3,26	3,37	3,28
Načrtovanje in vodenje kariere	2,80	3,02	3,10
Podjetništvo	2,93	3,03	3,09

Slika 4: Ocena uresničljivosti za posamezne kataloge IKK.

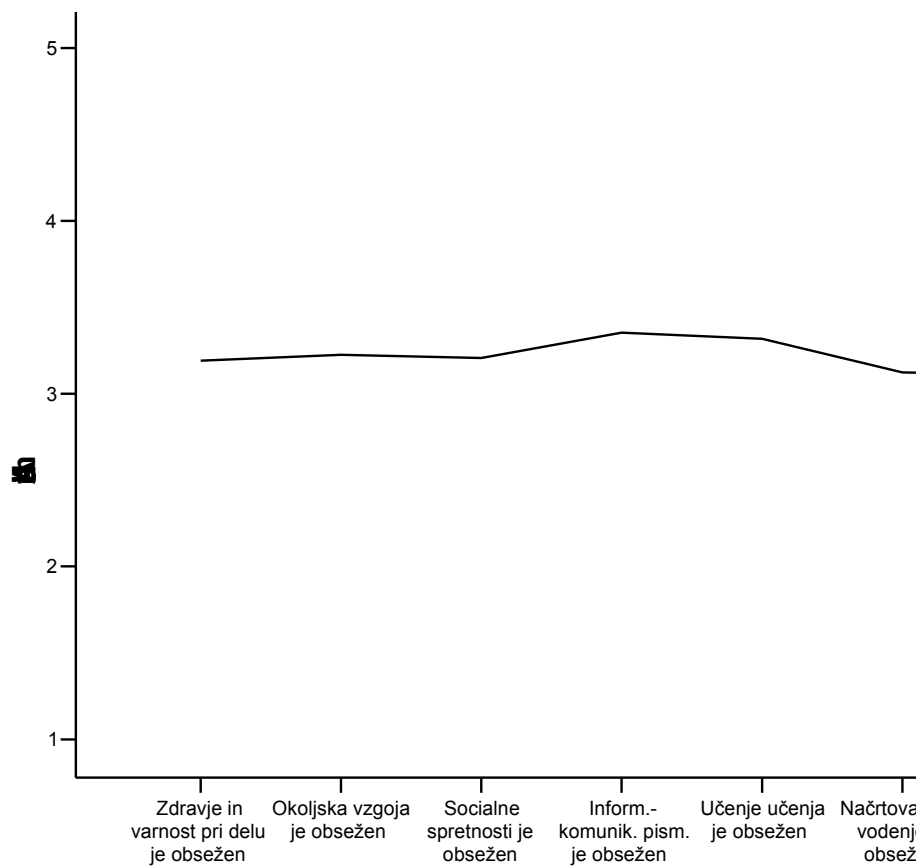
Pri ocenjevanju *uresničljivosti* sta najslabše ocenjena kataloga za Načrtovanje in vodenje kariere ter Podjetništvo (Slika 4). Ta dva kataloga sta manj uresničljiva kot ostali katalogi. Najbolj pa je z vidika uresničljivosti, ocenjen katalog za Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje.

Slika 5: Ocena uporabnosti za posamezne kataloge IKK.

Pri ocenjevanju *uporabnosti* sta podobno kot pri uresničljivosti najslabše ocenjena kataloga za Načrtovanje in vodenje kariere ter Podjetništvo (Slika 5). Ta dva kataloga sta ocenjena kot manj uporabna v primerjavi z ostalimi katalogi. Najbolj pa je z vidika uporabnosti ocenjen katalog za Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje.

Slika 6: Ocena obsežnosti za posamezne kataloge IKK.

Pri ocenjevanju *obsežnosti* so vsi katalogi ocenjeni zelo podobno, tako, da noben posamezni katalog glede na to lastnost ne izstopa. Aritmetične sredine se gibljejo od 3 do 3,33 (Slika 6).

3.5. Ocena pomembnosti IKK za posamezna področja

Učitelji so na petstopenjski lestvici ocenjevali pomembnost posamezne ključne kvalifikacije za dijake na treh področjih: za njihovo delo pri predmetu, za vsakdanje življenje in delo na šoli ter za opravljanje poklica.

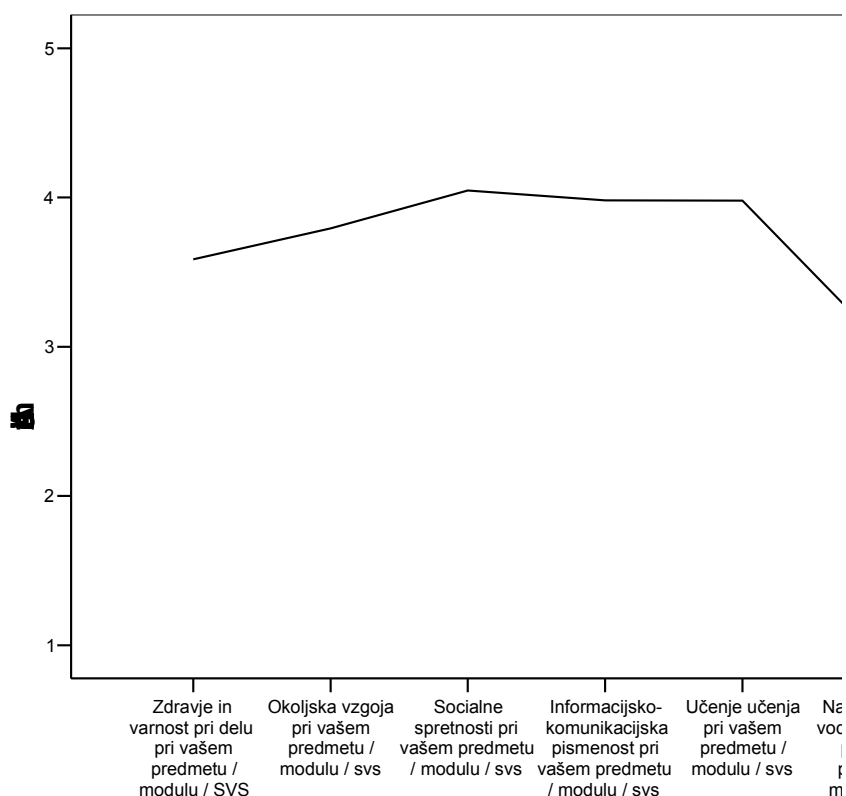
Tabela 7: Ocena pomembnosti IKK za posamezna področja

Ocene pomembnosti IKK (AS) / Posamezne IKK	Ocena pomembnosti pri Vašem predmetu/ modulu / SVS	Ocena pomembnosti pri vsakdanjem življenju in delu na šoli	Ocena pomembnosti pri opravljanju poklica
Zdravje in varnost pri delu	3,60	4,38	4,67
Okoljska vzgoja	3,82	4,43	4,44
Socialne spretnosti	4,03	4,30	4,33
Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje	3,97	4,17	4,24
Učenje učenja	3,96	4,06	3,97
Načrtovanje in vodenje kariere	3,01	3,62	3,95
Podjetništvo	2,92	3,57	4,02

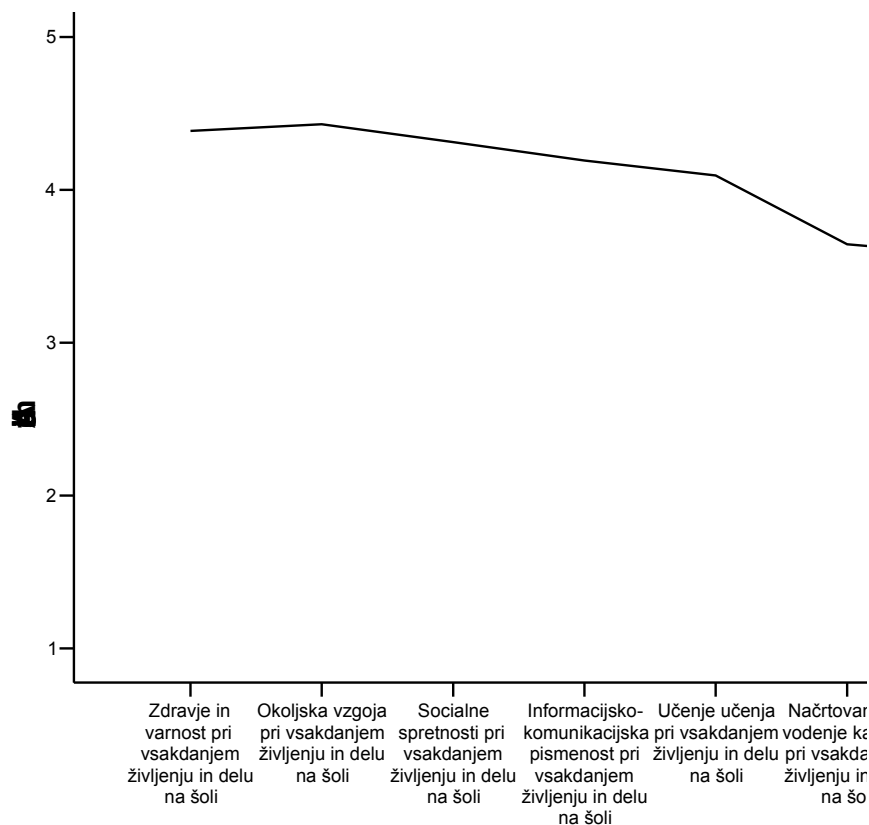
Če primerjamo posamezne IKK po področjih pomembnosti (Tabela 7), lahko ugotovimo, da so učitelji ocenili, da so vse IKK z izjemo Učenje učenja najbolj pomembne za področje opravljanja poklica. Za Učenje učenja so učitelji ocenili, da je najpomembnejša pri vsakdanjem življenju in delu na šoli.

Za delo pri predmetu (Slika 7) je za dijake najpomembnejša IKK Socialne spretnosti (AS = 4,03). Zelo blizu po pomembnosti sta še IKK Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje in (AS=3,97) in Učenje učenja (AS=3,96). Najmanj pomembni izmed IKK za delo pri predmetu sta IKK Podjetništvu (AS=2,92) in Načrtovanje in vodenje kariere (AS=3,01).

Slika 7: Ocena pomembnosti IKK za delo pri predmetu

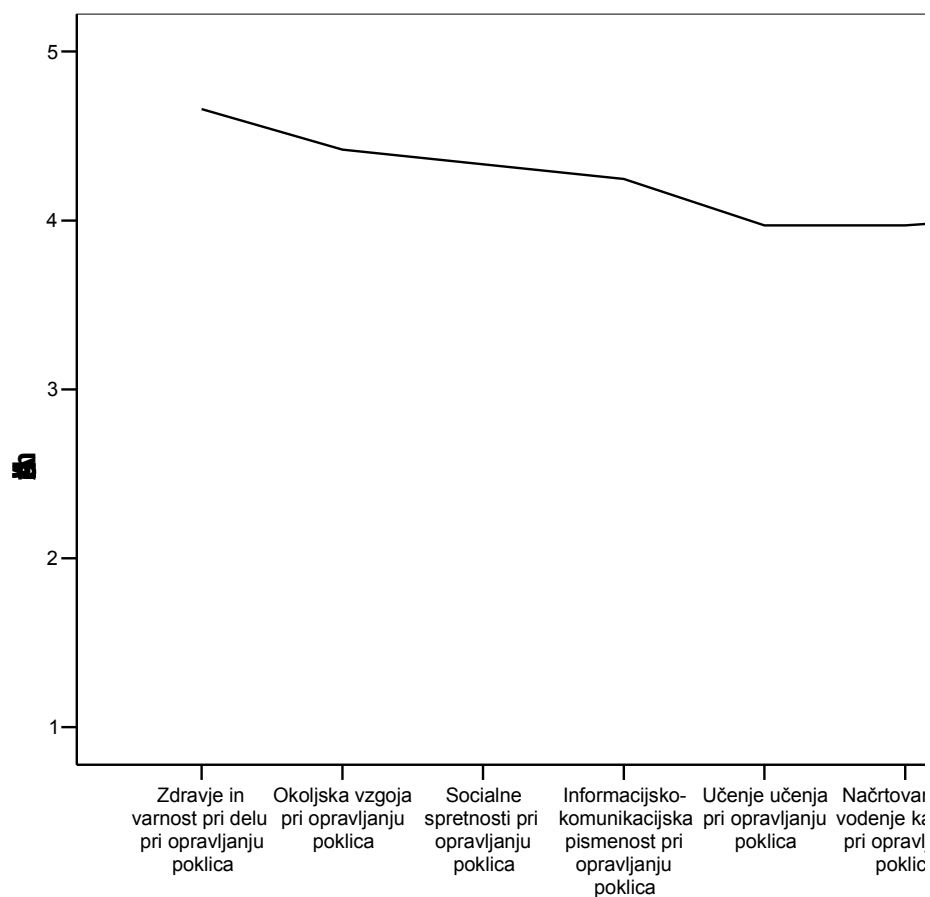
Slika 8: Ocena pomembnosti IKK za vsakdanje življenje in delo na šoli.

Za vsakdanje življenje in delo na šoli (Slika 8) je za dijake najpomembnejša IKK Okoljska vzgoja (AS = 4,43). Pomembni sta tudi IKK Zdravje in varnost (AS=4,38) in Socialne spretnosti (AS=4,30). Najmanj pomembni izmed IKK za življenje in delo na šoli sta IKK Podjetništvu (AS=3,57) in Načrtovanje in vodenje kariere (AS=3,62).

Za opravljanje poklica (Slika 9) je za dijake najpomembnejša IKK Zdravje in varnost (AS = 4,67). Pomembni sta tudi IKK Okoljska vzgoja (AS=4,44) in Socialne spretnosti (AS=4,33). Najmanj pomembni izmed IKK za opravljanje dela sta IKK Učenje učenja (AS=3,97) in Načrtovanje in vodenje kariere (AS=3,95).

Slika 9: Ocena pomembnosti IKK za opravljanje poklica.

Primerjava odgovorov med učitelji treh predmetnih področjih je pokazala, da pri ocenjevanju nekaterih IKK glede na pomembnost pri posameznih področjih obstajajo statistično pomembne razlike med njimi (tabela 8).

Tabela 8: Ocena pomembnosti IKK za učitelje posameznih predmetnih področij

Ocene pomembnosti IKK (AS) / Posamezne IKK	Splošnoizobraževalno področje	Strokovno-teoretično področje	Področje praktičnega pouka
Zdravje in varnost pri delu pri Vašem predmetu/ modulu /SVS	3,10	4,02	4,71
Zdravje in varnost pri vsakdanjem in delu na šoli	4,41	4,30	4,48
Zdravje in varnost pri opravljanju poklica	4,65	4,64	4,79
Okoljska vzgoja pri Vašem predmetu/ modulu /SVS	3,67	3,92	4,39
Okoljska vzgoja pri vsakdanjem in delu na šoli	4,55	4,32	4,38
Okoljska vzgoja pri opravljanju poklica	4,52	4,37	4,56
Socialne spretnosti pri Vašem predmetu/ modulu /SVS	4,25	3,78	3,89
Socialne spretnosti pri vsakdanjem in delu na šoli	4,52	4,08	4,07
Socialne spretnosti pri opravljanju poklica	4,51	4,16	4,15
Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje pri Vašem predmetu/ modulu /SVS	3,96	3,94	4,07
Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje pri vsakdanjem in delu na šoli	4,30	4,02	4,14
Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje pri opravljanju poklica	4,36	4,04	4,26
Učenje učenja pri Vašem predmetu/	4,19	3,70	3,86

modulu /SVS			
Učenje učenja pri vsakdanjem in delu na šoli	4,30	3,84	3,90
Učenje učenja pri opravljanju poklica	4,09	3,86	4,11
Načrtovanje in vodenje kariere pri Vašem predmetu/ modulu /SVS	2,78	3,03	3,96
Načrtovanje in vodenje kariere pri vsakdanjem in delu na šoli	3,65	3,51	3,79
Načrtovanje in vodenje kariere pri opravljanju poklica	3,99	3,78	4,11
Podjetništvo pri Vašem predmetu/ modulu / SVS	2,57	3,14	3,93
Podjetništvo pri vsakdanjem in delu na šoli	3,56	3,48	3,93
Podjetništvo pri opravljanju poklica	4,02	3,99	4,33

Učitelji splošnoizobraževalnega področja v primerjavi z učitelji ostalih področij ocenjujejo kot manj pomembne za delo dijakov pri predmetu naslednje IKK: Zdravje in varnost pri delu, Okoljska vzgoja, Načrtovanje in vodenje kariere in Podjetništvo. IKK Socialne spretnosti in Učenje učenja pa učitelji splošnoizobraževalnega področja v primerjavi z učitelji drugih dveh področji ocenjujejo kot pomembnejše za delo dijakov pri predmetu. Kot bolj pomembne IKK za dijake na področju vsakdanjega življenja in dela na šoli ocenjujejo učitelji splošnoizobraževalnega področja naslednje IKK: Okoljska vzgoje, Socialne spretnosti, Informacijsko komunikacijska opismenjevanje in Učenje učenja.

Učitelji splošnoizobraževalnega področja v primerjavi z učitelji ostalih predmetnih področji ocenjujejo, da sta IKK Socialne spretnosti in Informacijsko komunikacijska opismenjevanje pomembnejši za opravljanje poklica od ostalih IKK.

3.6. Ocene učiteljev o avtonomiji, kakovosti IKK, ocenjevanju in spremljanju IKK posameznih področjih

V zvezi s konceptom ključnih kvalifikacija so nas zanimala še prepričanja učiteljev o avtonomiji vključevanja IKK v izvedbeni kurikulum, o kakovosti katalogov IKK za vključevanje v izvedbeni kurikulum ter o ocenjevanju in spremljanju IKK.

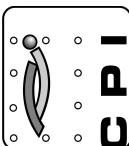
Tabela 9: Ocene učiteljev o avtonomiji, kakovosti IKK, ocenjevanju in spremljanju IKK posameznih področjih

Posamezne IKK / Predmetno področje (AS)	Splošno izobraževalno področje	Strokovno- teoretično področje	Področje praktičnega pouka	SKUPAJ
Vključevanje IKK v izvedbeni kurikulum je nujno prepustiti avtonomiji učiteljev	3,79	3,84	3,73	3,80
IKK se ne ocenjuje	3,38	3,34	3,26	3,35
Katalogi IKK so dobra osnova za njihovo vključevanje v izvedbeni kurikulum in pouk	3,19	3,29	3,62	3,27
IKK se spremlja	3,37	3,56	3,39	3,45

Odgovori učiteljev na petstopenjski lestvici (Tabela 9) so pokazali, da se učitelji v večji meri strinjajo, da je vključevanje IKK v izvedbeni kurikulum nujno prepustiti avtonomiji PUZ oz. učiteljev (AS=3,80). Pri mnenju o ocenjevanju IKK (AS= 3,35) se učitelji bolj nagibajo k temu, da se IKK ne ocenjuje. To potrjuje tudi preglednica frekvenc (tabela 10), saj se 42% učiteljev bolj nagib k temu, da se IKK ne ocenjuje. Podobno je tudi z mnenjem učiteljev o spremljanju IKK (AS = 3,45). Bolj so učitelji neopredeljeni glede mnenja o primernosti katalogov IKK za njihovo vključevanje v izvedbeni kurikulum oz. pouk. Razlike v mnenjih med učitelji splošnoizobraževalnega področja, strokovnoteoretičnega področja in področja praktičnega pouka niso statistično pomembna.

Tabela 10: IKK se ne ocenjuje

OCENJEVANJE IKK	f	f%
Sploh se ne strinjam	25	8,6

2	42	14,4
3	100	34,4
4	50	17,2
Popolnoma se strinjam	74	25,4
Skupaj	291	100,0

3.7. Vrednotenje usvojenosti IKK

V zvezi z vrednotenjem nas je zanimalo mnenje učiteljev komu je to potrebno prepustiti (tabela 11).

Tabela 11: Vrednotenje usvojenosti IKK

Vrednotenje stopnje usvojenosti IKK je potrebno: /Predmetno področje		Splošno izobraževalno področje	Strokovno-teoretično področje	Področje praktičnega pouka	SKUPAJ
Kombinirati z mnenji učiteljev in dijakov	f	103	70	20	72,3 %
	f(%)	75,7	69,3	66,7	
Prepustiti dijakom kot samoevalvacijo	f	9	7	1	6,4 %
	f(%)	6,6	6,9	3,3	
Prepustiti učiteljem	f	24	24	9	21,3 %
	f(%)	17,6	23,8	30,0	
SKUPAJ		50,9 %	37,8 %	11,2 %	100%

Večina učiteljev (72,3%) meni, da je vrednotenje stopnje usvojenosti IKK potrebno kombinirati z mnenji učiteljev in dijakov. Najmanj učiteljev (6,4%) meni, da je vrednotenje potrebno prepustiti dijakom kot samoevalvacijo. Razlike med skupinami učiteljev glede na predmetno področje niso statistično pomembne ($\chi^2(4)=3,11$; $p=0,529$).

3.8. Vključevanje IKK v načrtovanje izvedbenega kurikula

Pri učiteljih, ki načrtujejo vključevanje IKK nas je zanimalo, ali vključujejo posamezne IKK v izvedbeni kurikulum

Tabela 12: Vključevanje IKK v načrtovanje izvedbenega kurikula

Predmetno področje / Da - Ne/	Splošno izobraževalno področje		Strokovno- teoretično področje		Področje praktičnega pouka		SKUPAJ	
	f	f %	f	f %	f	f %	f	f %
Da	118	86,1%	97	94,2%	27	93,1%	242	90,0 %
Ne	19	13,9%	6	5,8%	2	6,9%	27	10,0 %
SKUPAJ	137	50,9%	103	38,3%	29	10,8%	269	100,0 %

Velika večina učiteljev (90%) so v fazi načrtovanja izvedbenega kurikula vključili IKK (tabela 12). Prav tako ni statistično pomembnih razlik v odgovorih med učitelji predmetnih področji ($\chi^2(2)=4,568$; $p=0,102$).

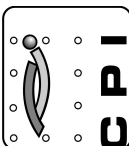

Tabela 13: Poznavanje dokumenta Koncept vključevanja ključnih kvalifikacij in vključevanje IKK v načrtovanje izvedbenega kurikuluma.

POZNAVANJE DOKUMENTA KONCEPT VKLJUČEVANJA KLJUČNIH KVALIFIKACIJ IN VKLJUČEVANJE IKK V NAČRTOVANJE IZVEDBENEGA KURIULUMA			Ali ste v načrtovanju izvedbenega kurikula vključili tudi IKK?		
			Da	Ne	Skupaj
Ocenite vaše poznvanje dokumenta Koncept vključevanja ključnih kvalifikacij	Koncepta ne poznam	Frekvenca	10	8	18
		%	55,6%	44,4%	100,0%
	Koncept delno poznam (na informativni ravni)	Frekvenca	58	17	75
		%	77,3%	22,7%	100,0%
	Koncept poznam	Frekvenca	160	5	165
		%	97,0%	3,0%	100,0%
	Zelo dobro poznam ta koncept	Frekvenca	28	0	28
		%	100,0%	,0%	100,0%
Skupaj		Frekvenca	256	30	286
		%	89,5%	10,5%	100,0%

Poleg ugotavljanja razlik v vključevanju IKK v izvedbeni kurikulum med učitelji posameznih predmetnih področji, nas je zanimalo tudi v kakšni odvisnosti je vključevanje IKK od stopnje poznavanja Koncepta vključevanja IKK. Ugotovili smo, da obstoja statistično pomembna odvisnost ($\chi^2(3)=47,007$; $p=0,000$). Učitelji, ki koncepta ne poznajo in tisti, ki ga poznajo

delno, so v manjši meri vključevali v izvedbeni kurikulum IKK v primerjavi z učitelji, ki koncept poznajo dobro oz. zelo dobro (tabela 13).

3.9. Pogostost in način vključevanja posameznih IKK v načrtovanje izvedbenega kurikula

Pri učiteljih, ki načrtujejo vključevanje IKK nas je zanimalo, kako pogosto se posamezne IKK vključujejo na šoli v naslednja področja:

a) Posamezne predmete

Tabela 14: Pogostost vključevanja posameznih IKK v posamezne predmete.

Posamezne IKK / Pogostost vključevanja IKK v posamezne predmete (%)	Nikoli	Včasih	Pogosto	Ne vem	Skupaj
Zdravje in varnost pri delu	4,7	35,6	57,6	2,1	100,0
Okoljska vzgoja	3,4	41,5	52,1	3,0	100,0
Socialne spretnosti	3,4	41,0	51,7	3,8	100,0
Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje	1,7	39,5	55,5	3,4	100,0
Učenje učenja	4,8	45,2	44,8	5,2	100,0
Načrtovanje in vodenje kariere	17,0	55,2	19,6	8,3	100,0
Podjetništvo	19,9	45,9	25,5	8,7	100,0

Pri načrtovanju izvedbenega kurikula največ učiteljev (57,6%) meni, da na šoli pogosto vključujejo IKK Zdravje in varnost pri delu v posamezne predmete, sledi Informacijsko komunikacijska opismenjevanje, za katero 55,5% meni, da se jo vključuje v posamezne predmete. Najmanj učiteljev je prepričanih, da se pogosto načrtuje vključevanje IKK Podjetništvo in Načrtovanje in vodenje kariere v posamezne predmete. Za ti dve IKK je na drugi strani največ učiteljev prepričanih, da se nikoli ne vključujejo (tabela 14).

b) Kot medpredmetne vsebine pri različnih predmetih

Tabela 15: Pogostost vključevanja posameznik IKK kot medpredmetna vsebina.

Posamezne IKK / Pogostost vključevanja IKK kot medpredmetna vsebina pri različnih predmetih (%)	Nikoli	Včasih	Pogosto	Ne vem	Skupaj
Zdravje in varnost pri delu	5,3	53,3	35,2	6,2	100,0
Okoljska vzgoja	5,1	48,8	41,5	4,6	100,0
Socialne spretnosti	3,6	51,4	36,4	8,6	100,0
Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje	2,7	47,8	44,2	5,3	100,0
Učenje učenja	9,5	50,0	31,4	9,1	100,0
Načrtovanje in vodenje kariere	13,4	58,5	14,7	13,4	100,0
Podjetništvo	14,7	53,5	20,3	11,5	100,0

Pri načrtovanju izvedbenega kurikula največ učiteljev (44,2%) meni, da na šoli pogosto vključujejo IKK Informacijsko komunikacijska opismenjevanje kot medpredmetno povezavo, sledi Okoljska vzgoja. Najmanj učiteljev je prepričanih, da se pogosto načrtuje vključevanje IKK Podjetništvo in Načrtovanje in vodenje kariere v medpredmetne povezave. Za ti dve IKK je na drugi strani največ učiteljev prepričanih, da se nikoli ne vključujejo (tabela 15).

c) V okviru programa oddelčne skupnosti

Tabela 16: Pogostost vključevanja posameznik IKK v okviru programa oddelčne skupnosti.

Posamezne IKK / Pogostost vključevanja IKK v okviru programa oddelčne skupnosti (%)	Nikoli	Včasih	Pogosto	Ne vem	Skupaj
Zdravje in varnost pri delu	13,8	45,7	24,3	16,2	100,0
Okoljska vzgoja	9,2	46,4	29,5	15,0	100,0
Socialne spretnosti	6,6	40,8	40,3	12,3	100,0
Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje	18,4	41,1	26,1	14,5	100,0
Učenje učenja	8,0	41,0	40,1	10,8	100,0
Načrtovanje in vodenje kariere	16,4	51,2	17,9	14,5	100,0
Podjetništvo	21,5	47,8	14,8	15,8	100,0

Pri načrtovanju izvedbenega kurikula se po mnenju učiteljev (40,3%) pogosto vključujejo IKK Socialne spretnosti v okviru programa oddelčne skupnosti, sledi Učenje učenja, ki je pogosto vključena po mnenju 40,1% učiteljev. Najmanj učiteljev je prepričanih, da se pogosto načrtuje vključevanje IKK Podjetništvo in Načrtovanje in vodenje kariere v program oddelčne skupnosti. Za ti dve IKK je na drugi strani največ učiteljev prepričanih, da se nikoli ne vključujejo (tabela 16).

d) Kot del odprtega kurikula

Tabela 17: Pogostost vključevanja posameznik IKK kot del odprtega kurikula.

Posamezne IKK / Pogostost vključevanja IKK kot del odprtega kurikula (%)	Nikoli	Včasih	Pogosto	Ne vem	Skupaj
Zdravje in varnost pri delu	13,2	42,0	30,2	14,6	100,0
Okoljska vzgoja	11,8	42,7	31,3	14,2	100,0
Socialne spretnosti	9,9	39,2	35,4	15,6	100,0
Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje	6,2	38,1	41,4	14,3	100,0
Učenje učenja	11,0	43,5	28,2	17,2	100,0
Načrtovanje in vodenje kariere	19,1	48,3	15,3	17,2	100,0
Podjetništvo	18,9	45,3	20,3	15,6	100,0

Največ učiteljev (41,4%) meni, da se pri načrtovanju izvedbenega kurikula pogosto vključuje IKK Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje kot del odprtega kurikula, sledijo IKK Socialne spretnosti, ki se po mnenju 35,4% učiteljev pogosto vključuje. Najmanj učiteljev je prepričanih, da se pogosto načrtuje vključevanje IKK Podjetništvo in Načrtovanje in vodenje kariere kot del odprtega kurikuluma. Za ti dve IKK je na drugi strani največ učiteljev prepričanih, da se nikoli ne vključujejo (tabela 17).

e) V obliki različnih projektov šole

Tabela 18: Pogostost vključevanja posameznih IKK v obliki različnih projektov šole.

Posamezne IKK / Pogostost vključevanja IKK v obliki različnih projektov šole (%)	Nikoli	Včasih	Pogosto	Ne vem	Skupaj
Zdravje in varnost pri delu	3,2	47,5	41,0	8,3	100,0
Okoljska vzgoja	2,4	41,0	50,0	6,7	100,0
Socialne spretnosti	4,5	42,7	47,3	5,5	100,0
Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje	4,6	32,4	55,7	7,3	100,0
Učenje učenja	7,0	47,2	36,9	8,9	100,0
Načrtovanje in vodenje kariere	12,6	51,9	25,7	9,8	100,0
Podjetništvo	13,8	50,0	26,6	9,6	100,0

Pri načrtovanju izvedbenega kurikula največ učiteljev (55,7%) pogosto vključuje IKK Informacijsko komunikacijska opismenjevanje v obliki različnih projektov šole, sledi IKK Okoljska vzgoja ki jo pogosto vključuje 50% učiteljev. Najmanj učiteljev je prepričanih, da se pogosto načrtuje vključevanje IKK Podjetništvo in Načrtovanje in vodenje kariere v različne projekte šole. Za ti dve IKK je na drugi strani največ učiteljev prepričanih, da se nikoli ne vključujejo (tabela 18).

f) Kot del programa svetovalne službe

Tabela 19: Pogostost vključevanja posameznih IKK kot del programa svetovalne službe.

Posamezne IKK / Pogostost vključevanja kot del programa svetovalne službe (%)	Nikoli	Včasih	Pogosto	Ne vem	Skupaj
Zdravje in varnost pri delu	14,4	36,8	15,9	32,8	100,0
Okoljska vzgoja	16,3	34,7	16,3	32,7	100,0
Socialne spretnosti	8,3	30,1	37,4	24,3	100,0
Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje	17,9	30,8	20,4	30,8	100,0
Učenje učenja	6,8	32,9	39,1%	21,3	100,0
Načrtovanje in vodenje kariere	10,4	34,7	25,2	29,7	100,0
Podjetništvo	16,6	35,2	13,1	35,2	100,0

Pri načrtovanju izvedbenega kurikula največ učiteljev (39,1%) meni, da se na šoli pogosto vključuje IKK Učenje učenja kot del programa svetovalne službe, sledi IKK Socialne spretnosti, ki jo pogosto vključuje 37,4% učiteljev. Najmanj učiteljev je prepričanih, da se pogosto načrtuje vključevanje IKK Informacijsko komunikacijsko opismenjevanje in Podjetništvo v program svetovalne službe. Za ti dve IKK je na drugi strani največ učiteljev prepričanih, da se nikoli ne vključujejo (tabela 19).

3.10. Primernost posameznih pristopov za izvajanje IKK glede na predmetno področje

Učitelji so na štiristopenjski lestvici ocenjevali primernost posameznih pristopov za izvajanje IKK. Ti pristopi so:

- učiteljeva razlaga,
- razgovor učitelja z aktivno udeležbo dijakov,
- projektno učno delo,
- problemski pouk,
- mentorski pouk.

Tabela 20: Primernost posameznih pristopov za izvajanje IKK glede na predmetno področje.

Predmetno področje/ Primernost posameznih pristopov za izvajanje IKK glede na predmetno področje (AS)	Učiteljeva razlaga	Razgovor učitelja z aktivno udeležbo dijakov	Projektno učno delo	Problemski pouk	Mentorski pouk
Splošnoizobraževalno področje	2,71	3,47	3,46	3,31	3,01
Strokovno-teoretično področje	2,85	3,52	3,47	3,10	2,96
Področje praktičnega pouka	3,32	3,60	3,30	2,84	2,97
Skupaj	2,83	3,51	3,45	3,17	2,99

Učitelji so ocenili, da sta najbolj primerna pristopa za izvajanje IKK razgovor učitelja z aktivno udeležbo dijaka (AS=3,51) in projektno učno delo (AS=3,45); manj je primerna učiteljeva razlaga (AS=2,83).

Zanimale so nas tudi razlike v oceni primernosti posameznih pristopov med učitelji različnih področjih. Ugotovili smo, da se učitelji splošnoizobraževalnega področja in učitelji področja praktičnega pouka statistično pomembno razlikujejo v oceni primernosti učiteljeve razlage in problemskega pouka za izvajanje IKK (tabela 20). Za učitelje splošnoizobraževalnega področja je učiteljeva razlaga manj primerna kot za učitelje področja praktičnega pouka. Na drugi strani pa je za učitelje področja praktičnega pouka manj primeren mentorski pouk kot za

učitelje splošnoizobraževalnega področja. Pri oceni primernosti ostalih pristopov ni statistično pomembnih razlik med učitelji področji.

3.11. Primernost posameznih oblik dela za izvajanje IKK med učitelji različnih predmetnih področij

Podobno smo ugotavljali tudi primernost posameznih oblik dela za izvajanje IKK. Učitelji so na štiristopenjski lestvici ocenjevali primernost:

- individualnega dela dijaka,
- dela v dvojicah,
- dela v skupinah znotraj oddelka,
- dela v skupinah sestavljenih iz dijakov različnih programov,
- dela s celim oddelkom.

Tabela 21: Primernost posameznih oblik dela za izvajanje IKK glede na predmetno področje.

Predmetno področje/ Primernost posameznih oblik dela za izvajanje IKK glede na predmetno področje (AS)	Individualno delo	Delov v dvojicah	Delo v skupinah znotraj oddelka	Delo v skupinah sestavljeneh iz dijakov različnih programov	Delo s celim oddelkom
Splošnoizobraževalno področje	2,80	3,06	3,21	2,55	2,50
Strokovno-teoretično področje	2,87	3,11	3,24	2,54	2,43
Področje praktičnega pouka	3,16	3,07	2,93	2,20	2,38
Skupaj	2,86	3,08	3,19	2,51	2,46

Učitelji so ocenili, da sta najbolj primerni obliki dela za izvajanje IKK delo v skupinah znotraj oddelka (AS=3,19) in delo v dvojicah (AS=3,08); manj sta primerni obliki dela s celim oddelkom (AS=2,46) in delo v skupinah sestavljenih iz dijakov različnih programov (AS=2,51).

Zanimale so nas tudi razlike v oceni primernosti posameznih oblik dela med učitelji različnih predmetnih področjih. Učitelji splošnoizobraževalnega področja statistično pomembno drugače ocenjujejo primernosti individualnega dela kot učitelji področja praktičnega pouka (tabela 21). Za učitelje splošnoizobraževalnega področja je individualno delo manj primerno kot za učitelje področja praktičnega pouka. Pri oceni primernosti ostalih oblik dela ni statistično pomembnih razlik med učitelji področji.

3.12. Uresničevanje ciljev IKK

Ugotavljali smo mnenja učiteljev za uresničevanje ciljev pri vseh IKK. Učitelji so izbirali med tremi možnostmi, kar je razvidno iz spodnje preglednice (tabela 22).

Tabela 22: Uresničevanje ciljev IKK

Uresničevanje ciljev IKK	f	f %
Da, v celoti	12	4,2
Ne, ker lahko izbiram cilje in vsebine posameznih IKK	242	85,2
Ne vem	30	10,6
Skupaj	284	100,0

Pri uresničevanju ciljev IKK je velika večina učiteljev (85,2%) mnenja, da ni potrebno uresničevati vseh ciljev, ker cilje pri posameznih IKK lahko izbirajo (tabela 22).

3.13. Ocena usposobljenosti za načrtovanje izvajanja IKK

Učitelji so na petstopenjski lestvici ocenjevali usposobljenost za naslednja področja:

a) Ocena usposobljenosti za načrtovanje izvajanja IKK

Tabela 23: Ocena usposobljenosti za načrtovanje izvajanja IKK.

Posamezne IKK / Predmetno področje (AS)	Splošno- izobraževalno področje		Strokovno- teoretično področje		Področje praktičnega pouka		Skupaj	
	f	AS	f	AS	f	AS	f	AS
Zdravje in varnost pri delu za načrtovanje	135	3,01	103	3,72	28	4,00	266	3,39
Okoljska vzgoja za načrtovanje	135	3,37	101	3,73	29	3,76	265	3,55
Socialne spretnosti za načrtovanje	134	3,64	103	3,38	28	3,21	265	3,49
Informacijsko- komunikacijsko opismenjevanje za načrtovanje	135	3,41	103	3,62	29	3,62	267	3,51
Učenje učenja za načrtovanje	135	3,56	103	3,37	29	3,45	267	3,47
Načrtovanje in vodenje kariere za načrtovanje	134	2,40	103	2,98	29	3,31	266	2,73
Podjetništvo za načrtovanje	135	2,26	102	2,99	29	3,34	266	2,66

Ocenili so, da so na področju načrtovanja najbolj usposobljeni za načrtovanje izvajanja IKK Okoljska vzgoja in Informacijsko-komunikacijska opismenjevanje ter najmanj za IKK Podjetništvo.

Zanimale so nas tudi razlike v ocenah usposobljenosti za načrtovanje izvajanja IKK med učitelji področji (tabela 23). Učitelji splošnoizobraževalnega področja se pomembno razlikujejo v oceni usposobljenosti načrtovanja IKK Zdravje in varnost, Okoljska vzgoja, Socialne spretnosti, Načrtovanje in vodenje kariere in Podjetništvo od učiteljev strokovno-teoretičnega področja in učiteljev področja praktičnega pouka. Učitelji splošnoizobraževalnega področja se ocenjujejo kot manj usposobljene za načrtovanje Zdravja in varnosti pri delu, Okoljske vzgoje, Načrtovanja in vodenja kariere in Podjetništva v primerjavi z učitelji ostalih dveh področji. Se pa učitelji splošnoizobraževalnega področja ocenjujejo kot bolj usposobljene za načrtovanje Socialnih spretnosti v primerjavi z učitelji področja praktičnega pouka. Pri oceni usposobljenosti za načrtovanje ostalih IKK (Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje in Učenje učenja) ni razlik med učitelji področji.

b) Ocena usposobljenosti za izvajanje IKK

Preglednica 24: Ocena usposobljenosti za izvajanje IKK.

Posamezne IKK / Predmetno področje (%)	Splošno- izobraževalno področje		Strokovno- teoretično področje		Področje praktičnega pouka		Skupaj	
	f	AS	f	AS	f	AS	f	AS
Zdravje in varnost pri delu za načrtovanje	134	3,02	102	3,74	29	4,17	265	3,42
Okoljska vzgoja za načrtovanje	134	3,44	103	3,72	28	3,82	265	3,59
Socialne spretnosti za načrtovanje	133	3,65	102	3,44	27	3,48	262	3,55
Informacijsko- komunikacijsko opismenjevanje za načrtovanje	134	3,43	102	3,57	27	3,74	263	3,51
Učenje učenja za načrtovanje	133	3,53	102	3,34	28	3,57	263	3,46
Načrtovanje in vodenje kariere za načrtovanje	133	2,35	102	2,98	28	3,61	263	2,73

Podjetništvo	za	134	2,23	102	2,99	27	3,70	263	2,68
načrtovanje									

Na področju izvajanja IKK so učitelji najbolj usposobljeni za izvajanje Okoljske vzgoje, Socialne spretnosti in IKT; najmanj pa za izvajanje Načrtovanja kariere in Podjetništva.

Tudi pri področju izvajanja IKK so nas zanimale razlike v ocenah usposobljenosti med učitelji področji. Učitelji splošnoizobraževalnega področja se pomembno razlikujejo v oceni usposobljenosti izvajanja IKK Zdravje in varnost, Okoljska vzgoja, Načrtovanje in vodenje kariere in Podjetništvo od učiteljev strokovno-teoretičnega področja in učiteljev področja praktičnega pouka (tabela 24).

Učitelji splošnoizobraževalnega področja se ocenjujejo kot manj usposobljene za načrtovanje Zdravja in varnosti pri delu, Okoljske vzgoje, Načrtovanja in vodenja kariere in Podjetništva v primerjavi z učitelji ostalih dveh področji. Pri oceni usposobljenosti za načrtovanje ostalih IKK (Socialne spretnosti, Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje in Učenje učenja) ni razlik med učitelji področij.

c) Ocena usposobljenosti za spremljanje IKK

Tabela 25: Ocena usposobljenosti za spremljanje IKK.

Posamezne IKK / Predmetno področje (%)	Splošno- izobraževalno področje		Strokovno- teoretično področje		Področje praktičnega pouka		Skupaj	
	f	AS	f	AS	f	AS	f	AS
Zdravje in varnost pri delu za načrtovanje	134	3,04	100	3,58	28	4,04	262	3,35
Okoljska vzgoja za načrtovanje	134	3,43	101	3,57	28	3,82	263	3,52
Socialne spretnosti za načrtovanje	133	3,61	100	3,35	27	3,63	260	3,51
Informacijsko- komunikacijsko opismenjevanje za načrtovanje	133	3,39	101	3,53	27	3,81	261	3,49
Učenje učenja za načrtovanje	134	3,46	101	3,23	27	3,67	262	3,39
Načrtovanje in vodenje kariere za načrtovanje	133	2,42	101	3,03	27	3,59	261	2,78
Podjetništvo za načrtovanje	134	2,27	100	3,00	26	3,65	260	2,69

Na področju spremljanja IKK so učitelji najbolj usposobljeni za spremljanje IKK Okoljska vzgoja in IKK Socialne spretnosti; najmanj pa za izvajanje Načrtovanja kariere in Podjetništva.

Tudi pri področju spremljanja IKK so nas zanimala razlike v ocenah usposobljenosti med učitelji področij.

Učitelji splošnoizobraževalnega področja se pomembno razlikujejo v oceni usposobljenosti spremljanja IKK Zdravje in varnost, Načrtovanje in vodenje kariere in Podjetništvo od učiteljev strokovno-teoretičnega področja in učiteljev področja praktičnega pouka (tabela 25).

Učitelji splošnoizobraževalnega področja se ocenjujejo kot manj usposobljene za spremljanje Zdravja in varnosti pri delu, Načrtovanja in vodenja kariere in Podjetništva v primerjavi z učitelji ostalih dveh področji. Pri oceni usposobljenosti za spremljanje ostalih IKK (Okoljska vzgoja, Socialne spretnosti, Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje in Učenje učenja) ni razlik med učitelji predmetnih področji.

Učitelji so se med izvajanjem IKK opazili prednosti takšnega načina dela z dijaki in se srečevali tudi z ovirami. Pri prednostih smo učiteljem ponudili v oceno medpredmetno povezovanje, povezovanje s teorijo in prakso, povezovanje učiteljev med seboj in kakovostnejše znanje dijakov (tabela 26). Učitelji so videli največ prednosti z izvajanjem IKK pri povezovanju teorije s prakso (93,8%), pri povezovanju učiteljev med seboj (92,8%) in pri medpredmetnem povezovanju (91,4%). Nekoliko manj prednosti so opazili pri vplivu na kakovostnejše znanje dijakov (76,2%). Pri ovirah med izvajanjem IKK smo učiteljem ponudili v oceno nekaj pomembnejših možnih ovir. Med ovirami je največ učiteljev (93,2%) navedlo preveliko število dijakov v razredu (tabela 27). Premalo časa za izvajanje je predstavljalo oviro 76,5% učiteljev. Dobri polovici učiteljev (55,3%) je oviro predstavljalo pomanjkanje smernic CPI in ZŠ. Dobri tretjini učiteljev (38,8%) pa je kot oviro za izvajanje IKK predstavljala slaba organizacija dela na šoli. Pole omenjenih ovir so posamezni učitelji v obliki odgovorov na odprta vprašanja navedli še nekatere, ki po njihovem mnenju ovirajo izvajanje IKK. Te so (za ilustracijo navajamo nekatere, najpogostejše): *»Mnogi dijaki stvari ne jemljejo resno, zdijo se jim nepomembne«*; *»Pogoji dela na šoli niso ustrezni«*; *»Premalo smernic! Od učitelja se pričakuje preveč«*; *»Pogoji dela na šoli niso ustrezni (različni programi - isti učitelji, financiranje, urnik)«*; *»Prevelika obremenitev učiteljev z različnimi obveznostmi: delo na več šolah, več programih, več predmetih ...!«*

Tabela 26: Prednosti pri izvajanju IKK.

Medpredmetno povezovanje	Da	Frekvenca	266
		%	91,4%
	Ne	Frekvenca	25
		%	8,6%
Povezovanje prakse s teorijo	Da	Frekvenca	274
		%	93,8%
	Ne	Frekvenca	18
		%	6,2%
Povezovanje učiteljev med seboj	Da	Frekvenca	269
		%	92,8%
	Ne	Frekvenca	21
		%	7,2%
Kakovostnejše znanje dijakov	Da	Frekvenca	211
		%	76,2%
	Ne	Frekvenca	66
		%	23,8%

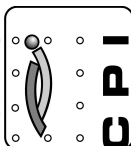

Tabela 27: Ovire pri izvajanju IKK.

Preveliko število dijakov v razredu	Da	Frekvenca	275
		Col %	93,2%
	Ne	Frekvenca	20
		%	6,8%
Slaba organizacija dela na šoli	Da	Frekvenca	109
		%	38,8%
	Ne	Frekvenca	172
		%	61,2%
Premalo časa za izvajanje	Da	Frekvenca	221
		%	76,5%
	Ne	Frekvenca	68
		%	23,5%
Ni smernic za delo od CPI in ZRSS	Da	Frekvenca	145
		%	55,3%
	Ne	Frekvenca	117
		%	44,7%

V nadaljevanju je predstavljena sinteza odgovorov učiteljev, pridobljenih z **intervjujem**. V intervjuju je sodelovalo 16 učiteljev oziroma učiteljic iz 2 programov. Sedem učiteljev poučuje v splošnoizobraževalnem področju, šest na strokovno-tepretičnem področju in trije na področju praktičnega pouka. V zvezi s seznanjenostjo z IKK so učitelji povedali, da so bili seznanjeni, in sicer na različne načine (na PUZU, na seminarjih CPI, in tudi sami). Ocenjujejo pa, da je seznanjenost površna. Za predmete so kot najpomembnejše IKK izpostavili Učenje učenja in Socialne spretnosti (učitelji splošnoizobraževalnega področja), ter Podjetništvo, Načrtovanje kariere in Informacijsko komunikacijsko opismenjevanje (ostali učitelji). Vsi učitelji so potrdili, da načeloma vključujejo vse IKK pri svojem pouku, vendar so nadaljnji odgovori pokazali, da obstajajo razlike v izboru IKK glede na predmetno področje. Nekateri učitelji so opozorili, da imajo v dokumentu izvedbeni kurikulum posebno rubriko za IKK, kjer bi se naj načrtovalo vključevanje le-teh v delo v razredu, vendar so te rubrike večinoma prazne ali neobdelane. Za izvajanje oz. uresničevanje IKK so učitelji splošno izobraževalnih vsebin menili, da je najprimernejši problemski pouk, tudi razgovor. Pri strokovnih vsebinah so učitelji poudarili pogovor oz. razgovor, timsko delo. IKK se izvajajo sproti, v okviru izvajanja »tekočih« vsebin. Lažje jih je izvajati v manjših skupinah, ker je delo tam bolj. To je praktični pouk, laboratorijske vaje in strokovni predmeti z manjšimi skupinami. Vendar pa je tu seznanjenost z IKK slabša kot pri učiteljih splošnega področja, kjer pa je izvajanje zaradi večjih skupin težje. Usposabljanja za načrtovanje vključevanja IKK v pouk učitelji niso bili deležni. Za ustrezno usposobljenost glede načrtovanja in izvajanja IKK bi učitelji potrebovali manjše skupine dijakov in dodatno izobraževanje ter izmenjavo izkušenj (npr. gostujoče zunanje sodelavce). Učitelji so tudi izpostavili potrebo po konkretnih primerih vključevanja KK v delo v razredu. Ne potrebujejo teorije – morda boljše seznanitev s katalogi IKK – potrebujejo pa primere. Niso zadovoljni z delavnicami, ki se odvijajo brez poprejšnje strokovne razlage, posredovanih primerov in razjasnitve dilem.

4. ZAKLJUČKI IN PREDLOGI

Od začetka uvajanja koncepta integriranih ključnih kvalifikacij (IKK) se je postavljalo temeljno vprašanje: ali se bodo tako zasnovane integrirane ključne kvalifikacije tudi dejansko, v praksi, razvijale oz. uresničevale. Zato smo poleg evalvacije o vključenosti teh kvalifikacij v izpitne kataloge, v kataloge znanj in v izvedbene kurikule, evalvacijo razširili še na raven izvedbe na šolah. Potrebno je namreč ugotoviti odnos učiteljev do koncepta ključnih kvalifikacij ter, koliko in na kakšen način učitelji vključujejo ključne kvalifikacije načrtovanje izvedbenega kurikula, kako jih udeležujejo v procesu učenja in poučevanja ter kako ocenjujejo uresničljivost integriranih ključnih kvalifikacij: informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje, učenje učenja, socialne spretnosti, okoljska vzgoja, zdravje in varnost pri delu, načrtovanje in vodenje kariere in podjetništvo v svoje delo pri izvajanju programa v okviru izvedbenega kurikulumu. O tem pridobljene informacije nam bodo pomagale pri načrtovanju aktivnosti za nadaljnji razvoj koncepta IKK in njegovega vključevanja v izvedbeni kurikulum.

V okviru koncepta integriranih ključnih kvalifikacij so nastali dokumenti, ki so bili obravnavani in potrjeni na obeh strokovnih svetih (dokument Koncept vključevanja ključnih kvalifikacij v izobraževalne programe srednjega poklicnega izobraževanja in katalogi za posamezne ključne kvalifikacije), objavljeni na spletnih straneh CPI in predstavljeni na strokovnih usposabljanjih, ki sta jih izvajala CPI in ZRSŠ, vendar je kljub temu ostalo vprašanje, v kolikšni meri so učitelji v strokovnih in poklicnih šolah seznanjeni s temi dokumenti. Ugotavljamo, da samo dobra polovica učiteljev (57%) pozna koncept vključevanja IKK. Ena tretjina učiteljev koncepta ne pozna oz. ga pozna delno. Glede stopnje poznavanja ni razlik med učitelji splošnoizobraževalnega področja, strokovno-teoretičnega področja in učitelji področja praktičnega pouka. Poznavanje koncepta je prvi in temeljni pogoj za njegovo uporabo v praksi. Hkrati pa je od poznavanja koncepta odvisna tudi percepcija drugih lastnosti, ki igrajo pomembno vlogo pri udeleževanju koncepta. Te so: uresničljivost koncepta, njegova potrebnost, sprejetost in uporabnost. Bolj je koncept poznan, višje se ocenjujejo ostale lastnosti koncepta. Naša analiza je pokazala, da se z večjim poznavanjem koncepta izrazito poveča ocena uporabnosti in potrebnosti koncepta. To pa je pomembno z vidika izvajanja samega koncepta, kar bi lahko pomenilo, da učitelji, ki dobro poznajo koncept v praksi tudi dejansko ta koncept izvajajo, saj uvidevajo predvsem njegovo potrebnost in uporabnost. Ocenjujemo, da še vedno premalo učiteljev pozna koncept, zato je nujno potrebno pristopiti k aktivnostim za povečanje poznavanja koncepta IKK. O samem konceptu so sicer učitelji mnenja, da je potreben in uporaben, nizko pa so ocenili njegovo sprejetost med učitelji. Pri tem ni razlik med učitelji različnih predmetnih področji.

Naša analiza je pokazala, da na oceno sprejetosti ne vpliva stopnja poznavanja dokumenta, in bi bile potreben dodatne analize s katerimi bi ugotavljali, kaj določa sprejetost nekega dokumenta med učitelji.

Poleg poznavanje samega koncepta, smo pri učiteljih analizirali tudi stopnjo poznavanja katalogov posameznih IKK. Rezultati so pokazali, da sta najnižjo oceno stopnje poznavanja dobila kataloga za Načrtovanje in vodenje kariere ter Podjetništvo. Vseh razlogov za to ne poznamo, domnevamo pa, da je eden izmed dejavnikov »relativna« novost teh področji v našem šolskem sistemu. Podjetništvo je v našem prostoru novost, saj se v začetku 90 let sploh še sploh ni razmišljalo o podjetniških znanjih. Drug razlog za slabo poznavanje podjetništva je mogoče v njegovem razumevanju, saj se podjetništvo še vedno zamenjuje z usvajanjem ekonomskih in poslovnih znanj, ne pa s spodbujanjem določenih osebnih zmožnosti, ki so podlaga za podjetniško ravnanje, na primer: ustvarjalnost, iniciativnost, sprejemanje tveganja, odgovornosti.....

Zdravje in varnost pri delu (prej znano kot zdravstvena vzgoja, varnost pri delu), okoljska vzgoja (varovanje okolja, ekologija), socialne spretnosti, informacijsko komunikacijska opismenjevanje (računalništvo) in učenje učenja (kako se učiti) so znani v takšni ali drugačni obliki že prej. Vendar pa je analiza razlik ocen stopenj poznavanja posameznih katalogov IKK med učitelji posameznih predmetnih področji pokazala, da učitelji splošnoizobraževalnih predmetov poznajo kataloge za Zdravje in varnost pri delu, Načrtovanje in vodenje kariere in Podjetništvo slabše kot njihovi kolegi, ki poučujejo predmete s strokovno vsebinske sklope oz. module in Področje praktičnega pouka.

Slabše poznavanje omenjenih dveh katalogov za Načrtovanje in Podjetništvo se najverjetneje povezuje tudi z slabšimi ocenami treh lastnosti katalogov, ki so jih učitelji ocenjevali: uresničljivost, uporabnost in obsežnost. Pri ocenjevanju uresničljivosti sta tako najslabše ocenjena kataloga za Načrtovanje in vodenje kariere ter Podjetništvo. Ta dva kataloga sta manj uresničljiva kot ostali katalogi. Najbolj pa je z vidika uresničljivosti, ocenjen katalog za Informacijsko komunikacijsko opismenjevanje, ki je tudi označen kot katalog, ki ga učitelji najbolj poznajo. Pri ocenjevanju uporabnosti sta podobno kot pri uresničljivosti prav tako najslabše ocenjena kataloga za Načrtovanje in vodenje kariere ter Podjetništvo. Ta dva kataloga sta ocenjena kot manj uporabna v primerjavi z ostalimi katalogi. Najbolj pa je z vidika uporabnosti ponovno ocenjen katalog za Informacijsko komunikacijsko opismenjevanje. Pri ocenjevanju obsežnosti so vsi katalogi ocenjeni kot obsežni in pri tem noben posamezni katalog glede na to lastnost ne izstopa.

Razveseljivo je, da velika večina učiteljev v fazi načrtovanja izvedbenega kurikulumu vključuje tudi IKK, pri čemer ni razlik med učitelji predmetnih področji. Ob splošni ugotovitvi o vključevanju IKK v načrtovanje izvedbenega kurikulumu, nas je bolj podrobno zanimalo kakšna je struktura vključevanja posameznih IKK v nekatera področja izvedbenega kurikulumu. Učitelji so ocenjevali kako se pri načrtovanju v posamezne predmete, v medpredmetno povezovanje, v programe oddelčne skupnosti, v odprti kurikulum, v različne

projekte šole in v program dela šolske svetovalne službe vključujejo posamezne IKK. Največ učiteljev ocenjuje, da se v posamezne predmete na šoli pogosto vključujejo IKK Zdravje in varnost pri delu in Informacijsko komunikacijsko opismenjevanje. V medpredmetne povezave se po mnenju največjega števila učiteljev na šoli pogosto vključujejo IKK Informacijsko komunikacijsko opismenjevanje in Okoljska vzgoja. V programe oddelčne skupnosti se po mnenju največjega števila učiteljev pogosto vključujejo IKK Socialne spretnosti in Učenje učenja. V odprti kurikulum se po mnenju največjega števila učiteljev pogosto vključuje IKK Informacijsko komunikacijska opismenjevanje in Socialne spretnosti. V različne projekte šole se po mnenju največjega števila učiteljev pogosto vključuje IKK Informacijsko komunikacijska opismenjevanje in Okoljsko vzgojo. V program dela šolske svetovalne službe se po največjega števila učiteljev pogosto vključuje IKK Učenje učenja in Socialne spretnosti. Najmanj učiteljev pa je prepričanih, da se pogosto načrtuje vključevanje IKK Podjetništvo in Načrtovanje in vodenje kariere v vsa področja izvedbenega kurikuluma. Za ti dve IKK je na drugi strani največ učiteljev prepričanih, da se nikoli ne vključujejo v omenjena področja izvedbenega kurikuluma. Pri vključevanju IKK v posamezna področja izvedbenega kurikuluma so opazni naslednji trendi:

- Da se nekatere IKK pogosteje vključujejo v posamezna področja izvedbenega kurikuluma kot ostale (npr. Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje, Socialne spretnosti in Okoljska vzgoja).
- Da se glede na posamezna področja izvedbenega kurikuluma vključujejo različne IKK, kar je pogojeno z ustrežno kombinacijo značilnosti področja in IKK (Zdravje in varnost ter Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje v posamezne predmete, Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje in Okoljska vzgoja v medpredmetne vsebine, Socialne spretnosti in Učenje učenja v programe oddelčne skupnosti in v programe šolske svetovalne službe, Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje v odprti kurikulum in v različne projekte šole).
- Da je delež pogostosti vključevanja IKK različen glede na področja izvedbenega kurikuluma (v povprečju se pogosteje vključujejo IKK v posamezne predmete in v različne projekte šole, najmanj pogosto pa v programe šolske svetovalne službe).
- Najmanj pogoste se vključujeta IKK Podjetništvo in Načrtovanje in vodenje kariere.

Ključne kvalifikacije niso za dijake enako pomembne na vseh področjih, zato so učitelji ocenili njihovo pomembnost za dijake na treh področjih: pri šolskem delu t.j. pri predmetih, modulih in SVS, pri vsakdanjem življenju in delu na šoli ter pri opravljanju poklica. Učitelji ocenjujejo, da so za dijake pri šolskem delu t.j. pri predmetih, modulih in SVS najpomembnejše IKK Socialne spretnosti, Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje in Učenje učenja, v primerjavi z ostalimi pa sta najmanj pomembni IKK Podjetništvo ter Načrtovanje in vodenje kariere. Za vsakdanje življenje in delo na šoli je za dijake najpomembnejša IKK Okoljska vzgoja, Zdravje in varnost in Socialne spretnosti. Najmanj pomembni sta IKK Podjetništvo in Načrtovanje in vodenje kariere. Za opravljanje poklica so

za dijake najpomembnejše IKK Zdravje in varnost, Okoljska vzgoja in Socialne spretnosti. Najmanj pomembni izmed sta IKK Učenje učenja ter Načrtovanje in vodenje kariere. Pomembno je, da so vse IKK, z izjemo Učenje učenja, najbolj pomembne pri opravljanju poklica. Za IKK Učenje učenja so učitelji ocenili, da je najpomembnejša za dijake pri vsakdanjem življenju in delu na šoli.

Glede ocene pomembnosti IKK za dijake pri posameznih področjih se učitelji treh predmetnih skupin med seboj razlikujejo. Učitelji splošnoizobraževalnega področja ocenjujejo kot bolj pomembne za delo dijakov pri predmetu, modulu oz. SVS IKK Socialne spretnosti in Učenje učenja, manj pomembne pa so IKK Zdravje in varnost pri delu, Okoljska vzgoja, Načrtovanje in vodenje kariere ter Podjetništvo. Kot bolj pomembne IKK za dijake na področju vsakdanjega življenja in dela na šoli ocenjujejo učitelji splošnoizobraževalnega področja IKK Okoljska vzgoja, Socialne spretnosti, Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje in Učenje učenja. Učitelji splošnoizobraževalnega področja v primerjavi z učitelji ostalih predmetnih področji tudi ocenjujejo, da sta IKK Socialne spretnosti in Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje pomembnejši za opravljanje poklica od ostalih IKK. Ugotavljamo, da glede pomembnosti IKK za dijake za njihovo delo pri predmetu, za vsakdanje življenje in za opravljanje poklica:

- niso ves IKK enako pomembne,
- je večina IKK najbolj pomembna za opravljanje poklica in
- obstajajo razlike o oceni pomembnosti posameznih IKK med učitelji splošnoizobraževalnega področja, strokovno-teoretičnega področja in učitelji področja praktičnega pouka.

Iz didaktičnega vidika sta po mnenju učiteljev za izvajanje IKK najbolj primerna pristopa razgovor z aktivno udeležbo dijaka in projektno učno delo; manj pa je primerna učiteljeva razlaga. Glede oblik, pa so učitelji mnenja, da sta najbolj primerni obliki delo v skupinah znotraj oddelka in delo v dvojicah; manj sta primerni obliki dela s celim oddelkom in delo v skupinah sestavljenih iz dijakov različnih programov.

V okviru evalvacije nas je zanimalo tudi kako učitelji ocenjujejo svojo usposobljenost za tri pomembne aktivnosti: načrtovanje izvajanja, izvajanje in spremljanje IKK. Učitelji so se ocenili, da so na področju načrtovanja najbolj usposobljeni za načrtovanje izvajanja IKK Okoljska vzgoja in Informacijsko-komunikacijsko opismenjevanje ter najmanj za IKK Podjetništvo. Med učitelji treh predmetnih področji so razlike v ocenah usposobljenosti za načrtovanje izvajanja IKK. Tako se učitelji splošnoizobraževalnega področja ocenjujejo kot manj usposobljene za načrtovanje Zdravja in varnosti pri delu, Okoljske vzgoje, Načrtovanja in vodenja kariere in Podjetništva v primerjavi z učitelji ostalih dveh predmetnih področji. Se pa učitelji splošnoizobraževalnega področja ocenjujejo kot bolj usposobljene za načrtovanje Socialnih spretnosti v primerjavi z učitelji področja praktičnega pouka.

Na področju izvajanja IKK so učitelji najbolj usposobljeni za izvajanje Okoljske vzgoje, Socialne spretnosti in IKT; najmanj pa za izvajanje Načrtovanja in vodenje kariere in Podjetništva. Učitelji splošnoizobraževalnega področja se ocenjujejo kot manj usposobljene za izvajanje Zdravja in varnosti pri delu, Okoljske vzgoje, Načrtovanja in vodenja kariere in Podjetništva v primerjavi z učitelji ostalih dveh predmetnih področji.

Na področju spremljanja IKK so učitelji najbolj usposobljeni za spremljanje IKK Okoljska vzgoja in IKK Socialne spretnosti; najmanj pa za spremljanje Načrtovanja kariere in Podjetništva. Učitelji splošnoizobraževalnega področja se ocenjujejo kot manj usposobljene za spremljanje Zdravja in varnosti pri delu, Načrtovanja in vodenja kariere in Podjetništva v primerjavi z učitelji ostalih dveh predmetnih področji.

Ugotavljamo, da se pri ocenah usposobljenosti učitelji:

- ocenjujejo kot najbolj usposobljene za načrtovanje izvajanje, izvajanje in spremljanje IKK Okoljska vzgoja;
- ocenjujejo kot najmanj usposobljeni za načrtovanje izvajanje, izvajanje in spremljanje IKK Načrtovanje in vodenje kariere ter Podjetništvo;
- razlikujejo glede na predmetno področje.

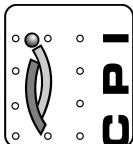
Glede vključevanja IKK v izvedbeni kurikulum se učitelji v večji meri strinjajo, da je treba vključevanje nujno prepustiti avtonomiji PUZ oz. učiteljev. Večina učiteljev meni, da IKK ni potrebno ocenjevati, ampak samo spremljati. Poleg tega učitelji menijo, da je potrebno vrednotenje stopnje usvojenosti IKK kombinirati z mnenji učiteljev in dijakov, ne strinjajo pa se, da se vrednotenje prepusti dijakom v obliki samoevalvacije.

Razveseljivo je, da velika večina učiteljev v fazi načrtovanja izvedbenega kurikula vključuje IKK.

Učitelji so se med izvajanjem IKK opazali tudi prednosti pri delu z dijaki. Največ učiteljev je videla prednosti z izvajanjem IKK pri povezovanju teorije s prakso, pri povezovanju učiteljev med seboj in pri medpredmetnem povezovanju. Najmanj prednosti so videli pri kakovostnejšem znanju dijakov.

Pri ovirah med izvajanjem IKK je največ učiteljev navedlo preveliko število dijakov v razredu in premalo časa za izvajanje. Dobra polovica učiteljev je med ovire navedlo tudi pomanjkanje smernic CPI in ZRSS. Dobri tretjini učiteljev pa je kot oviro za izvajanje IKK predstavljala slaba organizacija dela na šoli.

Na osnovi ugotovitev evalvacije bi bilo potrebno:

- nadgraditi sedanji koncept v kot smernic za izvajanje IKK s poudarkom na kroskurikularnosti (sedanji dokument, kljub nazivu ni koncept, ampak bolj povzetek in predstavitev posameznih IKK),
- ponovno pregledati in po potrebi popraviti oz. nadgraditi kataloge posameznih IKK ob upoštevanju referenčnega okvirja ključnih kompetenc in kroskurikularnosti,
- natančno opredeliti mesto posameznih IKK v kurikulumu (npr. obvezno-izbirno, načini izvajanja, spremljanje ipd.),
- oceniti ustreznost dosedanjega nabora IKK,
- pripraviti smernice za vrednotenje IKK,
- seznaniti učitelje z obstoječim in novim konceptom oz. smernicami IKK (nov koncept zagotovo ne bo popolnoma drugače od sedanjega, razumemo ga kot nadgradnjo obstoječega, zato je smiselno takoj intenzivirati aktivnosti na poznavanju sedanjega koncepta); pri tem je potrebno dati poseben poudarek IKK Podjetništvo ter Načrtovanje in razvijanje kariere,
- pripraviti konkretizacijo izvajanja IKK s primeri dobre prakse in
- pripraviti dodatno usposabljanje učiteljev za kroskurikularno izvajanje IKK.

5. LITERATURA

- Jeznik, K. idr. (2007). Zaključno poročilo o poteku poskusnega izvajanja izobraževalnega programa avtoserviser. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Medveš, Z. (2001) Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.